

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název školy: Střední odborná škola stavební Karlovy Vary

Sabinovo náměstí 16, 360 09 Karlovy Vary

Autor: ING. HANA MOTYČKOVÁ

Název materiálu: VY_32_INOVACE_15_TRESTNÍ PRÁVO HMOTNÉ_P1-2

Číslo projektu: CZ 1.07/1.5.00/34.1077

Tematická oblast : PRÁVO PRO 1. - 2. ROČNÍK

Datum tvorby: 29. 10. 2013

Datum ověření: 4. 11. 2013

Klíčové slovo: trestní právo hmotné, trestný čin, pachatel, spolupachatel a účastník trestného činu, skutková podstata trestného činu

Anotace: Prezentace je určena pro žáky 1. - 2. ročníku oboru vzdělání Podnikání, výklad formou prezentace žákům vysvětluje pojem trestní právo hmotné, trestný čin, podmínky trestní odpovědnosti, skutková podstata trestného činu, tresty a ochranná opatření.

Trestní právo

- = souhrn právních norem o trestání fyzických osob za závažná provinění (trestné činy) proti chráněným společenským a individuálním zájmům
- patří do oblasti veřejného práva
- účel trestního práva: udržování pořádku a bezpečnosti

Trestní právo

hmotné

- normy o podmínkách a způsobech trestání
- pojem trestný čin
- ukládání trestů
- **hlavní pramen: trestní zákoník**

procesní

- normy o zjišťování trestných činů
- o pachatelích
- o soudním trestním řízení
- **hlavní pramen: zákon o přestupcích**

Trestní právo hmotné

☐ **trestní právo hmotné (materiální)**

- obsahuje normy o podmínkách a způsobech trestání
  - vymezení pojmu trestné činy a jaké se za ně ukládají tresty
  - hlavní pramen – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
-

Trestní právo hmotné

☐ Trestné činy a jejich pachatelé

☐ trestní zákoník

- část obecná – obsahuje podmínky trestní odpovědnosti
- zvláštní – 256 druhů trestných činů s uvedením trestů

☐ trestný čin = protiprávní čin

- **přečiny** = trestné činy nedbalostní a z úmyslných pouze s trestem odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do 5 let
  - **zločiny** = všechny ostatní trestné činy
-

Trestní právo hmotné

- trestnost se vztahuje na dokonaný čin, ale i na pokus trestného činu
    - pokus se stává beztrestným, je-li **čin neukončen** proto, že pachatel dobrovolně od jeho dokonání upustil
    - **pokus ukončený** – čin zůstal pokusem, protože pachatel vykonal vše k jeho dokonání (dávka, která nebyla smrtelná)
  - trestná je i příprava k trestnému činu
-

Trestní právo hmotné

- **pachatelem** trestného činu – pouze FO (ten, kdo čin spáchal)
  - **spolupachatel** – spáchal trestný čin společným jednáním, je za trestný čin odpovědný (solidární odpovědnost)
  - **účastník** trestného činu nebo jeho pokusu – trestně odpovědný stejně jako pachatel a spolupachatel
-

Trestní právo hmotné

- účastníkem je:
  - **organizátor** – čin zorganizoval, řídil
  - **návodce** – navedl pachatele k vykonání činu
  - **pomocník** – rada, poskytnutí pomoci opatřením prostředků, slib pomoci po činu

Trestní právo hmotné

- ❑ **Podmínky trestní odpovědnosti**
- ❑ při posuzování, zda jde o trestný čin, se zkoumají tyto podmínky trestní odpovědnosti:
  - **naplnění skutkové podstaty**
  - **vina**
  - **eventuální okolnosti vylučující protiprávnost**

Trestní právo hmotné

□ skutková podstata trestného činu

- skutková podstata krádeže = zlodějovo úmyslné přisvojení cizí věci tím, že je jí zmocní
  - vyšetřováním se zjišťuje skutkový děj, jednání pachatele
  - jestliže výsledky šetření odpovídají znakům skutkové podstaty a shodují se s ní, je **naplněna skutková podstata trestného činu**
-

Trestní právo hmotné

- **vina** = právní a psychologický pojem
    - pachatelův psychický vztah ke skutečnostíem naplňujícím skutkovou podstatu
    - 2 formy - **úmysl a nedbalost**
  - jednání je **úmyslné** – chci porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem (**úmysl přímý**) nebo vím, že porušení nebo ohrožení můžu způsobit a v případě, že způsobím – jsem s tím srozuměn (**úmysl nepřímý**)
-

Trestní právo hmotné

- ❑ pachatel jednal z nedbalosti – ví, že může porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem, ale spoléhal, že k tomu nedojde (**nedbalost vědomá**) – řidič způsobí havárii porušením dopravních předpisů - jednal lehkomyšlně, hazardérství
  - ❑ nebo nevěděl, že porušení nebo ohrožení může způsobit, ačkoli to vědět měl nebo mohl (**nedbalost nevědomá**) – člověk zavíní výbuch plynu – neprostudoval si bezpečnostní předpisy – nesvědomitost, lhostejnost
-

Trestní právo hmotné

- v trestním zákoníku – většina skutkových podstat trestných činů formulována tak, že trestné je pouze úmyslné jednání
  - u malého počtu trestných činů stačí k trestní postižitelnosti pachatelova nedbalost – zanedbání povinné výživy
  - někdy – osoba beztrestná – jedná v nutné obraně, v krajní nouzi, nepříčetnost, nemá dostatečný věk nebo oprávněně použila zbraň
-

Trestní právo hmotné

- **nutná obrana** – odvrácení přímo hrozícího nebezpečí nebo trvajícího útoku – zranění nebo usmrcení útočníka – trestné je vybočení z mezí nutné obrany
  - **stav krajní nouze** – odvrácení nebezpečí – opilý řidič veze do nemocnice člověka s infarktem
  - **nedostatečný věk** – mladistvý je beztrestný - 15 let
  - **nepříčetnost** – duševní porucha – nemohl rozpoznat nebezpečnost činu nebo nemohl ovládat své jednání
  - **oprávněné použití zbraně** – policista použije při výkonu služby zbraň
-

Trestní právo hmotné

- ❑ **Tresty a ochranná opatření**
  - ❑ Soudy mohou ukládat pachatelům za trestné činy 12 druhů trestů:
    1. **odnětí svobody** – nejvýše na 20 let, výjimečný trest
    2. **domácí vězení** – za přečin až na 2 roky
    3. **obecně prospěšné práce** – za přečin zdravotně způsobilému od 50 do 300 hodin
    4. **propadnutí majetku** – celý majetek nebo část, nevztahuje se na věci nezbytně potřebné pro pachatele nebo osoby, o které pečuje
-

Trestní právo hmotné

---

5. **peněžitý trest** – neukládá se, pokud by byl nedobytný
  6. **propadnutí věci** – věci užitě nebo určené ke spáchání trestné činnosti, která náleží pachateli (auto)
  7. **zákaz činnosti** – 1 rok až 10 let
  8. **zákaz pobytu** – 1 rok až 10 let
  9. **zákaz vstupu** na kulturní, sportovní a jiné společenské akce – až na 10 let
-

Trestní právo hmotné

- ztráta čestných titulů nebo vyznamenání – odsouzený ztrácí vyznamenání, čestná uznání a jiné čestné tituly udělené podle vnitrostátních právních předpisů
  - ztráta vojenské hodnosti – degradace na hodnost vojína
  - vyhoštění z území ČR – pouze cizinci
-

Trestní právo hmotné

- ❑ **trestnost činu** – podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán
    - pokud je to pro pachatele příznivější, tak podle pozdějšího zákona
  - ❑ **účelem trestu** = chránit společnost, zabránit pachateli v další trestné činnosti
  - ❑ **rozpětí trestních sazeb** – výše trestu se určuje s přihlédnutím k polehčujícím (lítost, nahradí škodu, provinil se poprvé) a přitěžujícím okolnostem (recidiva, brutalita)
-

Trestní právo hmotné

- ❑ **trestní stíhání mladistvých** (15 – 18 let) – trestní sazby se snižují na polovinu
  - ❑ **promlčecí doba** – od 3 do 20 let
    - promlčením trestního stíhání zaniká trestnost činu
    - promlčí-li se výkon uloženého trestu, nelze už trest vykonat
-

Trestní právo hmotné

- kromě trestů lze ukládat:
  - **ochranná opatření** (ochranné léčení – alkoholici)
  - **ochrannou výchovu mladistvým**
  - **zabrání věci** náležející pachateli, kterého nelze trestně stíhat nebo odsoudit (takže nelze uložit trest propadnutí věci)

Trestní právo hmotné

- ❑ Zvláštní část trestního zákoníku
- ❑ obsahuje všechny skutkové podstaty trestného činu – systematicky uspořádané do 13 kapitol (hlav)
- ❑ všechny trestné činy mají své názvy, sankce (druhy a rozpětí příslušných trestů), způsoby výkonu

Trestní právo hmotné

- I. trestné činy proti životu a zdraví (vražda, ublížení na zdraví, ohrožení pohlavní nemocí)
  - II. trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství (omezování osobní svobody, vydírání, pomluva, loupež)
    - loupež – závažnější trestný čin než krádež, lupič – násilí nebo pohrůžky násilí
  - III. trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (znásilnění, šíření pornografie)
-

Trestní právo hmotné

- IV. trestné činy proti rodině a dětem (bigamie, opuštění dítěte, zanedbání povinné výživy, podání alkoholu dítěti, týrání)
  - V. trestné činy proti majetku (krádež, zpronevěra, podvod, lichva, poškození cizí věci, porušení povinnosti při správě majetku)
  - VI. trestné činy hospodářské
    - A. proti měně a platebním prostředkům (padělání peněz)
    - B. daňové, poplatkové a devizové (zkrácení daní, padělání známek)
-

Trestní právo hmotné

- C. trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou (neoprávněné podnikání, poškozování spotřebitele)
  - D. proti průmyslovým právům a autorskému právu
  - VII. trestné činy obecně nebezpečné (obecné ohrožení, šíření toxikomanie, nedovolené ozbrojování)
  - VIII. trestné činy proti životnímu prostředí (neoprávněné nakládání s odpady, týrání zvířat)
-

Trestní právo hmotné

- IX.** trestné činy proti ČR, cizímu státu (vlastizrada, sabotáž, vyzvědačství, utajované informace)
  - X.** trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných (násilí proti orgánu veřejné moci, zneužití pravomoci veřejné osoby, úplatkářství, křivé obvinění, šíření poplašné zprávy, výtržnictví)
  - XI.** trestné činy proti branné povinnosti
  - XII.** trestné činy vojenské (neuposlechnutí rozkazu, zběhnutí)
  - XIII.** trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy (genocida, válečná krutost)
-

Opakování

Co je nedbalost a jak se člení?

Jaký je rozdíl mezi přečiny a zločiny?

Uvedte příklady trestů, které ukládají soudy.

Co je promlčecí doba?

Zdroje:

- Ryska, R. *Právo pro střední školy*. Praha: Fortuna, 2010. ISBN 978-80-7173-010-9
  - Šíma, A.; Suk, M. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-490-2
  - Kučera, R. *Základy práva*. Brno: MU v Brně, 2002. ISBN 80-210-2940-4

  - Kliparty jsou volně přístupné v programu Word.
-